	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI SAMARAQAND DAVLAT UNIVERSITETI	

Ro'yxatga olindi: №BD60230100.2.02 2021- yil "__"_____	**"TASDIQLAYMAN"** SamDU rektori: _____ R.I.Xalmuradov 2021 yil "__"_____

O'ZBEK ROMANCHILIGI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	320000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60230100 – Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili

Samarqand - 2021

Fan dasturi “Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi” kafedrasining 2021-yil 25-may 10-sonli yig‘ilishida muhokamadan o‘tdi.

Kafedra mudiri **prof.Sh.A.Hasanov**

Fan dasturi fakultet uslubiy kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (22-may 2021-yil. № 8-son bayonnoma).

Fakultet uslubiy kengashi raisi **dots. Sh.Mahmadiyev**

Fan dasturi fakultet ilmiy kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (26-may 2021-yil. № 8-son bayonnoma).

Fakultet ilmiy kengashi raisi **prof.A.Pardayev**

Fanning dasturi Samarqand davlat universiteti kengashining 2021-yil 24-avgustdagi 1-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

O‘quv ishlari bo’yicha prorektor: **prof.A.S.Soliyev**

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
ANM1009	*2023-2024*	*6*	*6*

Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O'zbek	4

	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	jAMI (soat)
1.	O'zbek romanchiligi	75	105	180

2.

I. Fanning mazmuni

Adabiy-estetik qadriyatlaming milliy va umumbashariy jihatlarini, turkiy xalqlar adabiyotining millat hamda jamiyat ravnaqidagi o'mini talabalarga tushuntirish, ularda badiiy asarni chuqur tushunish, tahlil tadqiqi etish malakasini hosil qlishi, mavzu va petik tasvirning mohiyati bilan tanishtirishga ko'maklashish, jamiyatning ma'anaviy manzarasini adabiy-nazariy tafakkur orqali aks ettirishdagi jarayonlar haqida amaliy ko'rsatmalar beradi.

«O'zbek romanchiligi» o'zbek adabiyotiga tegishli bo'lgan xalq vakillarining ijodi, ular yaratgan asarlar badiiyati, romanring kelib chiqishi tarixi, genezisi, bir birlaridan farqli tomonlari, hozirgi davr o'zbek adabiyotining yutuq va muammolari, ijodkorlarning o'ziga xos uslubi kabilar to'g'risida ma'lumot beradi.

«O'zbek romanchiligi» fanining ahamiyati ijodkorlar yaratgan asarlarni o'rganish, badiiy asarlar estetik darajasini aniqlash, asarlarda tasvirlangan adabiy qahramon va real hayot kishisi o'rtasidagi farqlarni ajratish kabilar bilan belgilanadi.

Talabalar bu fanni o'rganish orqali hozirgi jarayonda yaratilgan asarlaming spesifik belgilari, O'zbek romanchiligi, badiiy asarlarning tarkibiy qismlari, ijodkor uslubi, badiiy obraz, adabiy qahramon ruhiyati kabilar to'g'risida ma'lumotga ega bo'ladilar. Mazkur fan falsafa, tarix, etika va estetika, mantiq, san'atshunoslik yo'nalishidagi fanlar bilan uzviy bog'langan.

"O'zbek romanchiligi" fanini o'qitishning maqsadi shuki, badiiy adabiyot tarixi va adabiy-nazariy tafakkur tadrijining shaxs va jamiyat hayotidagi o'ri va ahamiyatini ko'rsatib berish, talabalaring adabiy-estetik tafakkurini, yuksaltirish, ilmiy mushohadaning vujudga kelishi ko'nikmalarini hosil qilish, faol ijodkorlik ruhi va mas'uliyatini shakllantirishdan iborat.

O'zbek romanchiligida yaratilgan asarlarni o'rganish, tadrijiy taraqqiyotini tushuntirish;

O'zbek adabiyoti rivojining asosiy tamoyillarini o'rgatish;

Badiiy asami ijtimoiy-estetik hodisa sifatida tahlil va talqin qilish usullarini o'rgatish; jahon, rus va boshqa xalqlar adabiyotida o'zbek adabiyotining ahamiyatini baholash ko'nikmasini shakllantirish, talabada estetik didni, badiiy so'zni his etish ko'nikmasini hosil qilish; adabiy-badiiy va ilmiy-estetik idrokni tahlil va tadqiq etish malakasini hosil etishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Kirish.O'zbek romanchiligining shakllanishi va taraqqiyoti.

2-mavzu. Roman termini haqidagi qarshlar (o'zbek va jahon adabiyoti misolida).

3. Abdulla Qodiriy – o'zbek romanchiligining asoschisi.

4-mavzu. Cho'lponning "Kecha va kunduz" romani poetikasi.

5-mavzu. Abdulla Qahhorning "Sarob" romani va adabiy tanqid.

6- mavzu. Oybekning "Navoiy" romanida davr va badiiy qahramon.

7-mavzu. Asqad Muxtor romanlari tahlili.

8-mavzu. 70-yillar romanchiligidagi badiiy-estetik tafakkur taraqqiyoti.

9- mavzu. Odil Yoqubov romanlarida shaxs konsepsiyasi.

10- mavzu. Primqul Qodirov romanlarida xarakter va ruhiyat talqini.

11- mavzu. 90-yillar romanchiligining taraqqiyoti.

12- mavzu. Tog'ay Murod romanlari badiiyati.

13- mavzu. Omon Muxtor romanlarida noan'anaviy talqin.

14- mavzu. Istiqlol romanchiligidagi badiiy-estetik taqlinlar.

15- mavzu. Roman to'qimasida serqatlamlilik va keng qamrovlilik.

16- mavzu. Fantastik romanlar badiiyati.

17- mavzu. Ulug'bek Hamdam romanlari tahlili.

18- mavzu. Isajon Sulton romanlarida ramziylik.

19- mavzu. Normurod Norqobilov romanlarida shaxs va nabobat olami.

20- mavzu. Tarjima romanlar taraqqiyoti.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulot uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

Amaliy mashg'ulot talabalarni adabiyotshunoslik nazariyastga doir ma'lumotlar bilan mustaqil tanishishga, ularni adabiy asarni nazariy jihatdan tahlii va talqin qilishga yo'naltiradi. Talabalar to'plagan bilimlarini dars vaqtida munozara yoki nm'ruza ko'rinishida himoya qiladi. Amaliy mashg'ulollarda talabalar adabiyotshunoslik nazariyasi fanining o'ziga xos nazariy xususiyatlarini, badiiy asar shakli va mazmuniga doir ihniy masalalami o'rganadilar.

"O'zbek romanchiligi"fani bo'yicha amaliy mashg'ulot uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Amaliy mashg'ulotlar uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. O‘zbek romanchiligining shakllanishi va taraqqiyot.

2. Cho‘lponning “Kecha va kunduz”, Oybekning “Qutlig‘ qon” romanlarining qiyosiy tahlili.

3. Oybekning “Navoiy” romanida tarixiy shaxs va badiiy to‘qima obrazlar olami.

4. Asqad Muxtorning “Chinor” romanida polifonik talqin.

5. P.Qodirovnining “Yulduzli tunlar” romanida tarixiy haqiqat va badiiy to‘qima.

6.O. .Yoqubovning “Ko‘hna dunyo” romani badiiyati.

7. M.M.Do‘stning “Lolazor” romanida shaxs konsepsiyasi.

8. O‘. Hoshimovning “Tushda kechgan umrlar” romanida muhit va xarakter.

9. Tog‘ay Murodning “Otamdan qolgan dalalar” romani tahlili.

10. Normurod Norqobilov romanlarida inson va nobobot olami talqini.

11.Omon Muxtorning ”To’rt tomon qibla” romanida ramziylik.

12.Ulug’bek Hamdam romanlarida xarakter va ruhiyat birligi.

13.Isajon Sulton romanlarida ramziylik va majoziy talqin.

14.Keyingi yillar romanchiligida uslubiy izlanishlar.

15.XXI asr romanchiligining taraqqiyoti.

16. Insonni anglashda roman janri (Tohir Malikning “Shaytanat” romani).

17. Fantastik romanlar taraqqiyoti (Xojiakbar Shayxov romanlari misolida).

18. Shoyim Bo’tayevning ”Qo’rg’onlangan oy” romanida obrazlar olami.

Izoh: Mazkur ro‘yxatdagi mavzulardan amaliy mashg‘ulotlar uchun ajratilgan soatlar hajmiga mos holda foydalanish tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik;
- seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik;
- darslik va o‘quv qo‘llanmalar bo‘yicha fan boblari va mavzularini o‘rganisb;
- tarqatma materiallar bo‘yicha ma’ruza qismini o‘zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo‘yicha fan bo‘lim!ari yoki mavzulari ustida ishlash;
- talabaning o‘quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo‘lgan fan bo‘limlari va mavzulami chuqur o‘rganish;
- faol va muammoli o‘qitish uslubidan foydalaniladigan o‘quv mashg'ulotlari.

“Adabiyotshunoslik nazariyasi” qismi bo‘yicha mustaqil ta’lim uchun quyidagi

	topshiriqlarni bajarish tavsiya etiladi: 1. Abdulla Qodiriy o'zbek romanchiligining asoschisi. 2. Asqad Muxtorning «Chinor» romani tahlili. 3. O'lmas Umarbekovning «Fotima va Zuxra» romani. 4. Modernizm va o'zbek romanchiligi. 5. Odil Yoqubovning «Adolat manzili» romanida ijtimoiy muhit talqini. 6. Luqmon Bo'rixonning «Jaziramadagi odamlar» romanida xarakter talqini. 7. P.Qodirovning «Avlodlar dovoni» romanida Humoyun va Akbar obrazi. 8. «Humoyun va Akbar» romanida tarixiy va badiiy talqin. 9. «Humoyun va Akbar» romanida tarixiy va badiiy talqin. 10. O'tkir Hoshimovning «Ikki eshik orasi» romanida ruhiyat talqini. 11. Xurshid Do ' stmuhammadning «Bozor» romanida ramziylik. 12. Tog'ay Murodning «Bu dunyoda o'lib bo'lmaydi» romanida konflikt ko'rinishlari. 13. A.Qodiriyning «Mehrobdan chayon» romanida tarixiy shaxslar obrazi. 14. Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" romanida DehqonquI obrazi. 15. Shoyim Bo'taevning "Qo'rg'onlangan oy" romanida murtazo obrazi. 16. Muhammad Alining "Sarbadorlar" romanida tarixiy haqiqat va badiiy talqin. 17. Halima Xudoyberdiyeva she`riyatida lirik qahramon. 18.Muhammad Alining "Ulug' saltanat" romanida tarixiy shaxs talqini (1-kitob asosida). 19. "Qutlug' qon" romanida makon va zamon tasviri. 20. "Diyonat" romanida otaqo'zi obrazi talqini. 21. "Ona lochin vidosi" romanida Gavharshodbegim obrazi. 22. «Tushda kechgan umrlar» romanida obrazlar tizimi. 23. Syujetda hikoyatlarning o'mi ("Ko'hna dunyo" misolida). 24. Ijtimoiy muhit va badiiy xarakter ("Otamdan qolgan dalalar" misolida). ***Izoh:*** tavsiya qilingan mazkur mavzulardan mustaqil ta'lim uchun ajratilgan soatlar hajmiga mos holda foydalanish mumkin.
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: -O'zbek romanchiligi fani bo'yicha bilimlarni shakllantirish, Adabiyotshunoslik nazariyasini adabiy janrlar, poetik tamoyillar, adabiy siymolar, ma'anaviy-badiiy jihatdan yetuk asarlarni tahlil qilishga doir bilimlarni egallash va ularni amaliyotda tatbiq etish, bu jarayonni bevosita nazariy-poetik, adabiy-ilmiy, ma'naviy-ma'rifiy, ijtimoiy sohalardagi amaliy ahamiyati *haqida tasavurga ega bo'lishi*; - Adabiyotining jamiyat tarixi, milliy va umuminsoniy qadriyatlar, insonni ezgulik va ma`naviy barkamollikka undovchi g'oyalar hamda inson pok tuyg'u va kechinmalarni o'rganishi, jahon adabiyoti namunalarini adabiy-estetik hamda ilmiy-nazariy nuqtai nazardan tahlil va talqin qilish malakasini hosil qilishni *bilishi va*

	ulardan foydalani olishi; - O'zbek romanchiligida shakllangan adabiy oqim va yo'nalishlarni chuqur o'rganish asosida milliy badiiy-estetik tuyg'ularni taraqqiy ettirishi, jahon xalqlari madaniy-ma'naviy hayotidagi adabiy muhit, badiiy-estetika taraqqiyotining davr va bosqichlarni *bilishi va ulardan foydalani olishi*; - O'zbek romanchiligidagi adabiy-estetik didini yuksaltirishi, jahon adabiyoti namunalarining individual, milliy va umuminsoniy jihatlarini ilmiy tahlil qilish, jahon xalqlari adabiyotining millat, jamiyat ravnaqidagi o'rni va ahamiyatini tushunishi, jahon adabiyoti namunalarining mazmun mohiyatini anglashi, ularni filologik tahlil va tadqiq etish malaka va *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; • tarqatma materiallar; ko'rgazmali qurollar; • Kompyuter; Internet yangiliklari; • muammoli ta'lim; qiyosiy tahlil.
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1.S.Mirzayev. O'zbek romanchiligi.-Samarqand. 1999. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 2.O'rta Osiyo va Qozog'iston xalqlari adabiyotidagi roman janrini tipologik o'rganish.-T., «Fan», 1991. 3.D.Quronov. Cho'lpon nasri poetikasi.-T., «Sharq», 2004. 4.H.Umurov. A.Nosirov. «Yulduzli tunlar» va adabiy tanqid. -Samarqand, «Zarafshon», 2000. 5.Z.Pardayeva. O'zbek romani poetikasi.-T.,2003. 6.A.Nasirov. Badiiylik va hayotiy haqiqat. – Turkiya, KESIT nashriyoti, 2019. **Axborot manbalari (saytlar):** 1. http://www.literatnre.Uz 2. http://w3vw.ziyonet.uz 3. http://www.zivouz.com 4. http://www.turonlib.uz 5. 2. www. genhis philol.ru. 6. http://en.wikipedia.org/wiki/Structuralism
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti кengashining 2021-yil 24-avgustdagi

	1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ul**: A.N.Nasirov – SamDU, Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari doktori.
9.	**Taqrizchilar:** Sh.A.Hasanov – SamDU, Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori (ichki) X.Z.Xayrullayev – SamDCHTI professori, filologiya fanlari doktori (tashqi)